

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Jtem moderatio eoru[n]de[m] statuto[rum] s[e]c[und]ario facta
auc[torita]te p[er]dicta p[re] eunde[m] d[omi]n[u]m archiep[iscopu]m quo
ad eosde[m] ciues et ciuitate[m] Coloniense[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

Statuta Henrici. xxxiiij.

tra raptores inuasores et predones bo-
 norum et rerum ecclesiarum seu ecclesi-
 asticarum personarum ipsi spoliis ra-
 pinā et inuasionem infra ciuitatem Colo-
 niensem committentes seu domicilia
 habentes volumus obseruari .per prei-
 missa vero que tatum ad ciuitatem Colo-
 niensem extendi volumus quo ad ob-
 seruatiā eorundem statutorum siue in-
 terdictorum et cessationē a diuinis que
 non intendimus inducere siue aliquid
 innovare. In quorum omnium firmita-
 tem et testimonium sigillum nostrum.
 una cum sigillo capituli nostri presen-
 tibus est appensum. Quod nos capitulum
 pro nobis et prioribus Coloni in signum
 consensus nostri prestiti presentibus duxi-
 mus apponendum. Datum anno domi-
 ni. M. C. C. xxxiiij. crastino dominice que
 canatur Inuocauit me.

Moderatio eorundem statutorum se-
 cundario facta auctoritate predicta per
 eundem dominum archiepiscopum quo ad eosdem
 ciues et ciuitatem Coloniensem.

In nomine domini Amen. Henricus dei gratia
 sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus.
 sacri imperii per Italiam archicamerarius. etc.
 ut supra. Johannes episcopus seruus seruorum
 dei venerabili fratri archiepiscopo Coloni. etc. ut
 supra. Datum Avinionis. vii. idus martij
 pontificatus nostri anno. vii. Nos huius-
 modi litteris apostolicis reuerenter obedire vo-
 lentes ut tenemur de consensu nostri ca-
 pituli ac priorum et prelatorum nostrorum
 predictorum circa obseruatiā interdicti
 et cessationem a diuinis auctore statutorum
 predictorum quo ad ciuitatem Coloni. taliter
 duximus ordinandum et disponendum
 et ipsa statuta moderandum quod propter vi-
 olationem ecclesiarum seu ecclesiastica-
 rum emunitatum seu dotum in sola pro-
 chia in qua hanc committi contigerit ces-
 setur a diuinis. In alijs autem ecclesijs

collegiatis conuentualibus et prochijs
 ciuitatis Colo. propter hoc infra mensem
 a tempore notificationis facte per ple-
 banum prochie in qua violentia perpe-
 trata fuerit consilio ciuitatis Coloniensis
 aut magistris consulum siue aliquibus ex
 ipsis consulibus notificare computandum
 ut delinquentem seu committentem com-
 pellat ad satisfactionem condignam pre-
 stadam. si committens siue forefactor de ci-
 uitate Coloniensi. et sub prete magistrorum
 et consulum fuerit dicte ciuitatis non ces-
 setur a diuinis nec ecclesiasticum serue-
 tur interdictum. sed ipsum interdictum si-
 ue cessationem a diuinis per eundem
 mensem relaxamus ac teneri volumus
 et decernimus relaxatum. verum si in-
 fra predictum terminum post expositam siue
 notificatam huiusmodi violentiarum consilio ci-
 uitatis siue magistris consulum aut aliqui-
 bus ex ipsis consulibus forefactor siue
 forefactores de commissa per ipsos seu per
 ipsum violentia non satisfecerit dummodo huiusmodi
 forefactores siue forefactor iurisdictioni
 et prete dictorum magistrorum et consulum
 ipsis subfuerint ita quod ipsum seu ipsos ad
 prestadam huiusmodi emendam compellere de
 forefacto poterit. et tunc statuta puni-
 cialia predicta in sui forma premea exacta
 diligentia obseruent. Si autem predicti delin-
 quentes forefactores seu delinquens
 aut forefactor extraneus fuerit aut de ci-
 uitate Coloni cessarit ita quod predicti magistri
 et consules in ipsum seu ipsos iurisdic-
 tione aut prete non habuerint aut exercere
 possint in predicta ciuitate Coloni aut in ec-
 clesijs collegiatis conuentualibus aut pro-
 chijs citatis predicta. predicta statuta nullatenus
 obseruent. Sed ipsi interdictum siue
 cessationem ob huiusmodi delictum promulgatum re-
 laxam. ac teneri volumus et decernimus
 relaxatum. Voluimus autem quod in prochia in qua
 violentia huiusmodi fuerit perpetrata. postquam
 fuerit cessatum ut dictum est infra spatium quatuor
 septimanarum postquam ipse plebanus
 aut eius vicarius ipsarum violentiarum consilio
 F. liij.

ciuitatis aut mgris cōsulū aut aliqb' ex
ipīs notificauerit. et nō ante nec alias
corpa defunctorū cū solēnitare missē tra
di possint ecclesiastice sepulture. Ip̄m in
terdictū siue cessationē dīnoꝝ quo ad se
pulturā et solēnitare exequāꝝ ip̄az p̄nti
b' suspēdētes. In cui' rei testimonium
sigillū n̄m vna cū sigillo capli n̄i p̄cā
p̄ntib' ē appēsuz. Qd nos caplm p̄ nob
et p̄orb' Colōn. in signū p̄sentis nostri
p̄dicti p̄ntib' duxim' appōnē dū. Datum
Anno dñi. M. ccc. xxvij. In vigilia na
tīuitatis beate marie Mḡinis.

Itē statuta puincialia eiusdē reuerē
di in ch̄io p̄ns et dñi. dñi Henrici sancte
Coloniens' ecclesie archiepi.

Enric' dei gratia scē Colōn' ec
clesie archieps sacri ip̄erij p̄ ita
liā archicācellari'. Sacro p̄nte
puinciali cōcilio ad p̄petuaz rei mēoria
rei publice curā gerētes. Illud affectāt
in corde gerim' vt n̄ris subiectis pacē
q̄erez et trāquillū statū p̄parem' ac nūc
nouorū editioe. nūc atiq̄ū extēsiōe de
cretorū libertatē ac emunitatē ecclesiasti
cā p̄seruem' ac insurgentiū p̄ ip̄az cona
tus et appetit' noxios etiā p̄eaz adiecti
onib' refrenem'. Sane iā dudū felicio
recoꝛdationis dñs Engilbertus Colōn
archieps p̄decessor n̄r speculator p̄uid'
z subditorū suorū defensor inclyr' ad ma
nutēdā et defēdēdā libertatē z emu
nitatē ecclesiaz et ecclesiasticaz p̄sonaz
ac eoz q̄ in sorte dei sūt vocati q̄ plura
vl' p̄uidēs tā iuris canoici q̄ ciuilib'
statuta synodalia n̄ tā salubria q̄ vtilia
p̄mulgauit. Ea q̄ p̄eaz adiectioib' sicut
extitit expedīēs vallauit p̄uide et p̄sul
te q̄ de cōsilio et p̄sensu nostri capli Co
lōn. ac venerabilū p̄m dñorū Gotfridi
S̄naburgen'. et Gotfridi Dyniden' ac p̄
curatorū venerabilū dñorū Adolphi le
odien' et Lodoꝝici monasterien' ec
clesiaz ep̄oz nostrorū suffraganeoz z p̄
curatorū ecclesiarū Tratectēn'. ip̄a tra

lectēn. sede vacāte in p̄nti nostro scēllo
puinciali cōgregatoꝝ saluis p̄dictorū
suffraganeoz nostrorū statutis synoda
lib' si q̄ h̄nt eis et eorū ecclesijs mōte
rijs et p̄his locis ecclesiasticisq̄ p̄sonis
pleni' p̄uidētib' q̄b' p̄ p̄ntes p̄uidēti
nō intēdim'. s; ea in suo roboꝛe volum'
p̄manē autē p̄ntiuz duxim' approbāda
inouāda et auctorizāda ac ad totā pu
ciā vt vniūformitas in ea inducat in oꝛ
bus suis mō et fōꝛ tenorib' extēdēda.
ip̄az ad totā nostrā puiciā extēdim' p̄
p̄ntes decernētes ea vt puicialia statuta
et decreta amō debē firmē teneri et
obseruari. Quorū q̄dē statutoꝝ tenorē
p̄bo ad p̄bū dīnoscat esse talis. De h̄ic
ctiōib' manū in clericos vel ecclesiasti
cas p̄sonas. statuum' vt sacrilegū q̄ sua
dente diabolo dei timore postposito ma
n' inijciūt in clericos vl' aliu' vt. s. Nec
oia z singula statuta autē p̄ntis p̄lij
puicialis i oib' suis mō et fōꝛ et clau
sulis et tenorib' ac penaz adiectioibus
ad totā n̄faz puiciā extēdim' et statuta
puicialia facim'. Decernētes vt statuta
puicialia debē teneri et obseruari. sicut
q̄ in q̄libz citate et diocesi puincie n̄re
ea teneat et obseruet sicut s; h̄bis n̄re
citatis et diocesi sūt p̄cepta ac p̄mulga
ta et hacten' obseruata. saluis tñ alijs
statutis synodalib' ecclesie n̄re Colōn' a
nob siue p̄decessorib' n̄ris editis. Ac cē
statuta suffraganeoz n̄roz si q̄ h̄nt q̄b'
si repiāt in aliq̄ p̄ntib' statutis p̄ria vl'
diuersa ab eisde in q̄ntū et i eo melius
et pleni' p̄uidēt ecclesijs monasterijs z
p̄his locis ecclesiasticisq̄ p̄sonis et earū
reb' et nō istis. Si p̄o meli' et plenius
p̄ntib' statutis eisde p̄uidēt istis et nō
illis decernim' fore stādū. Et h̄ si meli'
videlz et pleni' p̄ ista statuta vel p̄ illa
p̄uideat iudicio siue arbitrio executorū
ip̄oz statutoꝝ duximus relinquēdum
p̄terea exēcutionē p̄ntiū statutoꝝ
ac absolutionē suspensionē et relaxatio
nem sentētiarū in eisde latarū seu eorū

auctoritate ferendarū ad nos et ad nřz
 officialē Coloniēse in nřa ciuitate et di
 ocesi. Et ad quēlibz nřozuz suffragane
 orum. et ad suos officiales siue ad ipos
 ad quos de iure vel de cōsuetudinē quo
 ad synodalia eozū statuta prinēt. In sin
 gulis suis citatib⁹ et diocesib⁹ volum⁹
 pñere. Vterū vt ois abiguitas pplexi
 tas et difficultas quo ad obseruatiā pñ
 tiū statutoz in futurū euitet. et de con
 sensu expresso in auctoritate pñtis pro
 uincialis cōcilij. Retinemus et reserua
 mus nobis prātē facultatē et auctori
 tē pñtia puicialia statuta quo ad nřaz
 ciuitatē et diocesim. et etiā quo ad singu
 las ciuitates et dioceses nřozū suffraga
 neoz si ab aliquo epozū nřozū suffraga
 neoz et suo capitulo requisiti sup eo fue
 rint de cōsilio priorū et capituli eccle
 się nře Coloniē In synodo tñ nřa diocesa
 na corrigendi emēdādi interpretādi tollē
 di et in melius pmutādi. si hoc nobis ex
 causis nēarijs et legitimis videbit⁹ ex
 pedire puiciali cōsilio ad hoc noie con
 uocato. Quia vō p ipa pñtia statuta p
 uicialia cōmuni utilitati ecclesiarum
 et ecclesiasticarum psonaruz ac ipozum
 bonozū vt speramus auctore dño salu
 biter puidere. Precipimus et manda
 mus in hñre sancte obediētie vt ea ab
 oibus ecclesijs et ecclesiasticis personis
 nře puicie inuolabiliter et firmit⁹ frau
 de et dolo exclusis obseruent iuxta mo
 dū et formā supdictos. In quoz omni
 um et singuloz testimonis ea p hermā
 nū dictū Ratze publicū ipiali auctē no
 tariū conscribi et in hñc publicā formā
 redigi suoqz signo cōsuetō signari man
 dauim⁹ ac nřo et capituli nři sigillis mu
 niri. Acta sunt hec in cōsilio nřo pu
 uiciali Coloniē celebrato. Sub anno. D.
 ecc. xxij. vltima die mēsis octobris. In
 palatio nřo Coloniē. pñtib⁹ caplo nře ec
 clesie Coloniē. Ac venerabilib⁹ in christo
 pibus et dñis Gotfrido Osnaburgensē
 et Gotfrido Wyndē eccliaz dei gratia

Epis nřis suffraganeis pro se et suis ce
 clesijs. Ac venerabili in chřo pñe dño
 Hermanno hennē epō. et Lenoldo de
 Northoff canonico Leodiē. Venera
 bilis in christo patris Adolphi leodiē
 Et dilectis in chřo mgfo Rutgero de
 aldendorp doctore decretoz. et Frederi
 co de bycken canonicis Monasteriens.
 Venerabilis in chřo pñs dñi Rodowi
 ci Monasteriens dei gratia epoz nřozuz
 suffraganeoz procuratorib⁹. Ac dilecti
 in chřo mgfo Reynero doctore in theo
 logia. Ac Gerardo de vrone canoic. tra
 iectē. capli traiectē ecclie. Ipa ecclia
 Traiectē epī solatio viduata in pmiss
 lis oib⁹ et singulis cōsequētib⁹ et sum
 cōsensū expse adhibētes. Pñtib⁹ etia
 scī pāthaleonis et scī Martini abbatib⁹
 Coloniē ac scī Cornelij Indē. Gladeba
 cen Tuicē. Buwylrē. et Sibergensē
 mōstētoz abbatib⁹ ordis scī bñd. Bun
 nen. scī Seuerini et sancti Andree ecclie
 hiaz Coloniē ppositis. Irē Būnen. sancti
 Gereonis Coloniē. Sāctē scī andree. scī
 Seuerini. scī cuniberti. scōz aploz. Scē
 marie ad grad⁹. decanis eccliaz citat. et
 diocef coloniē. officiali nřo Coloniē. et eku
 cen. et carpen. coloniē. diocef eccliaz ppo
 sitis. ac alijs platis canoicis ecclesiaruz
 rectorib⁹ et clericis nřaz ciuitat. et dio
 ces ac puicie in mltitudine copiosa. Et
 ego hermān⁹ dict⁹ ratze de Colonia pu
 blic⁹ ipiali auctē nřu⁹ aūdiat⁹ pmissis
 oib⁹ et singul⁹ dū agerent vna cū psonis
 pnoiatis pñs in fuit ea oia et singula vt
 sup⁹ in pñtib⁹ p me pñexis et signatis
 de mādato reuerēdi in chřo pñs et dñi
 dñi hērici archiepi Coloniē pñtib⁹ pñtib⁹
 cōscripsi et i hñc publicā fōz redēgi me
 oqz signo consuetō signauī vocat⁹ et ro
 gat⁹. Et nos gotfrid⁹ dei gfa Osnabur.
 ecclie epō. q oib⁹ pñtib⁹ et expsis i pñ
 ti instrumēto cui nřa pñs līra trāstgīe
 pñtes in scilio puiciali in fuit eisqz
 tanqz utilibus et necessarijs ecclesijs
 ecclesiasticisqz personis et earum rebua

Consensum nostrum prehabita matura
 deliberatione adhibuim⁹ p nobis ⁊ ec-
 clesia nra p̄dicta. Idcirco sigillum nrm
 in signū prestū cōsensus et auctis a no-
 bis ⁊ a toto cōcilio p̄ntib⁹ duxim⁹ appo-
 nendū. Actū et datū die et loco de qb⁹
 in instrumēto sit mētio. Et nos Gotfri-
 dus dei grā Wynden ecclesie eps q̄ oī-
 bus cōtētis et expressis in instrumēto
 p̄nti. cui nra p̄ns lra trāssigū p̄ntes in
 cōcilio puiciali interfuimus. eisq̄ tāq̄
 vtilib⁹ et necessarijs ecclesijs ecclesiasti-
 cisq̄ psonis et eaz reb⁹ p̄sensuz nrm p̄-
 habita matura deliberatiōe adhibuim⁹
 p nob et ecclesia nra p̄dicta. Idcirco si-
 gillū nrm in signū p̄nti cōsensus et au-
 ctontatis a nobis et a toto cōsilio p̄nti-
 bus duxim⁹ apponēdū. Actū et datum
 die et loco de qb⁹ in ipso instrumēto sit
 mētio. āno dñi. M.ccc. xxij. ¶ Uniuers⁹
 p̄ntia visuris et audituris. Adolphus
 dei grā Leodiē ep̄s Salutē et cognos-
 cere veritatē. Noueritis q̄ venera-
 bilis in christo p̄ et dñs herman⁹ hen-
 ric⁹ ep̄s vices nras gerēs in p̄ntificali
 bus. et Lenoldus de northoff canonic⁹
 leodiē. pcuratores nri ipi cōcilio pu-
 iciali reuerēdi in ch̄o p̄ns et dñi Hen-
 ric⁹ dei gratia sancte Coloniens⁹ ecclesie
 archiepi. Colonie celebrato de q̄ in instru-
 mento publico cui p̄ns nra trāssigūtur
 lra sit mētio noie nro. et ecclesie nre in-
 serfuerūt ac oib⁹ et singulis cōtētis et
 expressis in eodē instrumēto et p̄sertim
 rogatiōi statutoꝝ synodaliū bone me-
 morie dñi Engilberti sc̄e Coloniē ecclesie
 p̄dicte archiepi ad totā puicā Coloniē.
 alijsq̄ in dicto instrumēto cōtētis tāq̄
 vtilib⁹ et necessarijs ecclesijs ecclesiasticisq̄
 psonis et eaz reb⁹. Pro nob et nra ec-
 clesia noie pcuratorio p̄senserūt. Ideo
 nos q̄ p̄pos in h̄ negotio acta sūt rati-
 ficātes et approbātes sigillū nrm in si-
 gnū p̄sensus et auctantia nobis sūt ⁊ ap-
 pbatiōis p̄ntibus duximus apponēdū
 Datū āno dñi. M.ccc. xxij. In cras-
 tino beati Martini epi.

Incipiunt capitula

statutoꝝ editoꝝ a reuerendo patre dño
 Walramo sac̄e Coloniē eccle archiepo

¶ Primo q̄ nulli clerici ad sacros or-
 dines sub titulo p̄monij p̄ exami-
 natores admittant nisi sub distinctione
 inferius annotata.

Itē q̄ examinatores inspiciāt p̄ntatoꝝ
 videāt vtrū sufficientis sint etatis

Itē declaratio statuti quōsdā dñi henri-
 ci archiepi. ne clerici seculares vel reli-
 giosi exerceāt officij tabernariorum

Itē declaratio statuti eiusdē dñi henrici
 ⁊ adiectio p̄ntay p̄ clericos nō portātes

coronas h̄ vtētes vestib⁹ ⁊ barb statui
 clēicali n̄ p̄gruētib⁹ ⁊ hastiludia exerceāt

Itē innouatio statuti quōsdā dñi Loran-
 di archiepi de mō et forma tenēdis ⁊ ex-
 ercēdis p̄ officio dño et q̄ missay solē-
 ma agātur cū debito ordine p̄byterici
 conij et subdiaconi cū adiectiōe p̄ntay
 p̄ hoc nō obseruātes.

Itē q̄ officialis Coloniē. nō h̄z p̄tē ab-
 soluēdi clericos ex cōdicatiōis s̄maz in-
 currētes p̄t hastiludia aut indecētiay
 vestib⁹ seu tōsure nisi recepta p̄ns ab eis
 cautōe iuratoria de parēdo mādat. eccle-
 sie.

Itē declaratio sup mō p̄bādi et p̄stanti-
 di de iniurijs illatis p̄sonis ecclesiasticis.
 ecclesijs et monasterijs p̄ suos iniuria-
 tores p̄cedere volētib⁹ fm statuta pro-
 uincialia. ecclesie Coloniens⁹

Itē p̄ iniquos malefactoros appēdētes
 redas ante dom⁹ seu curtes hoiz ab̄s̄q̄
 vijs et modis eis cōmnātes iposq̄ per
 hoc grauitē exactionātes.

Itē ne clerici inordinati se imiscēāt tra-
 ctatib⁹ capitularib⁹ nisi inuitati p̄ suos
 decanū et capitulū et ne aliq̄s in sacris
 nō ex̄ntez inciter interessēdi tractatib⁹
 h̄mōi pro sua volūtate cōsequēda.

Incipiunt statuta predicta.